

Theologiae Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Intellectu & Scientia Dei, ejusque Objecto. Item de
voluntate & volitione Dei, ejusque Objecto

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Concl. IV. Voluntas antecedens non solùm circa media, sed etiam circa
finem versatur; non tamen impletur nisi circa volitum absolutè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73680](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73680)

quã vult omnes salvos fieri, vocat voluntatem non prohibentem. Respondetur; non ided eam sic vocare; quia existimet, non consistere in aliquo actu seu intentione voluntatis determinata ad salutem omnium; sed quia ex hac intentione salutis omnium oritur, ut Deus, quantum est in se, non prohibeat seu impediatur aliquem fieri salvum; sed potius, quod illi det media sufficientia ad salutem, inquit Felix sup. Sed tu nota, Anselm. ibi in fine referre expositiones Gregor. dicentis: Deus vult omnes homines salvos fieri, id est, nulli salvantur, nisi quos vult salvari; vel de omni genere hominum aliqui salvantur. Vel, vult omnes salvos fieri, id est, non cogit aliquem damnari. At nunquid eas reprobat? Nequaquam.

Neque Fulgentius est contra nos lib. de Incarn. cap. 29. Ubi habet sequentia verba: Illud Apostoli, ubi dicitur de Deo: Qui vult, omnes homines salvos fieri, non sicut oportet intelligit, qui hanc Dei voluntatem, sicut in vasis misericordia, sic in vasis ire accipiendam existimant, minus considerantes veracissimam Scripturam sententiam, quae divina commendans omnipotentiam voluntatis: Omnia, inquit, quae cumque voluit, fecit. Respondet Felix sup. num. 10. quod Fulgentius non est contra nos; sed solum distinguit voluntatem Dei circa praedestinos, nam hæc est efficax; & circa reprobos, nam hæc est inefficax; non tamen dicit, hanc esse voluntatem signi. Sic ille. Jam autem nemo negat, illas voluntates esse distinctas; sed Multi negant, voluntatem inefficacem, seu circa reprobos, esse tantum voluntatem signi, & affirmant, esse voluntatem beneplaciti. Sed enim, dicit aliquis; ubi non assignatur speciale objectum, nequit assignari specialis voluntas; sed voluntatis Dei salvandi omnes non est assignabile speciale objectum; ergo neque est specialis voluntas beneplaciti circa salutem omnium. Pro solutione hujus objectionis ponitur

CONCLUSIO IV.

Voluntas antecedens non solum circa media, sed etiam circa finem versatur; non tamen impletur, nisi circa volitum absolutè.

40. Quæritur hic, quod sit speciale objectum voluntatis antecedentis, quã Deus vult, omnes homines salvos fieri; an sola media sufficientia ad salutem; an verò etiam ipsa salus omnium. Ut autem prima pars Conclus. (quam in terminis docet Smiling sup. num. 38.) declaratur, & ostendatur, non esse contra antiquiores Scholasticos, ut quidam perperam existimant, notat dictus Auctor, Primò; voluntatem divinam salvandi omnes, posse variis modis intelligi, ad salutem omnium terminari; nimirum, vel solum virtute, & implicite; quia terminetur

ad aliquid, in quo salus, tamquam effectus in causa, virtute continetur, ut sunt media salutis; vel formaliter, & explicitè; quia non solum ad media salutis; sed ad ipsam quoque salutem terminetur. Quod rursum dupliciter intelligi potest: vel enim terminatur formaliter directè ad salutem, & ad media salutis indirectè; quia terminatur ad illam, ut objectum quod; ad ista verò, ut objectum per quod; vel terminatur ad salutem formaliter indirectè, ut objectum propter quod, seu gratia ejus; ad media verò, volita propter salutem, directè, ut ad objectum quod. Possit etiam tertio addi; quod intelligatur terminari ad salutem solum directè, & nullo modo etiam indirectè ad media; ita ut primo modo terminetur ad salutem, per modum intentionis; secundo modo, per modum electionis; tertio modo, per modum simplicis complacentiæ, ac planè inefficacis, tam respectu mediolorum salutis, quàm ipsius salutis. Secundo advertit idem Auctor; posse intelligi, voluntatem Dei ad salutem omnium terminari, vel per modum intentionis absolutæ, vel per modum intentionis, aut electionis conditionatæ.

Denique notandum est; conditionatam voluntatem bifariam posse exponi. Primò, ut dicatur conditionata ex parte subjecti, seu ex parte Dei volentis, id est, ut vocabulum conditionatæ voluntatis significet conditionem, quã posita, esset in Deo voluntas dandi salutem, mediâque ad illam consequendam; qui modus loquendi de voluntate conditionata propriissimè exprimeretur per illam optativam: *Vellem omnes salvos fieri, si ipsi vellent, vel, si alia causa non obstarent.* Secundo, ut dicatur conditionata ex parte objecti, seu rei volitæ à Deo, & sensus sit, Deum velle homini salutem, dependenter à cooperatione ipsius hominis (si ejus est capax) aliarumque causarum, quæ requiri possunt, ad mediolorum salutis applicationem. Hucusque Theodor. qui, sicut dixi, nobiscum docet in principio dicti num. voluntatè antecedentem, quã Deus vult omnes homines salvos fieri, non solum terminari ad media salutis; sed etiam ad ipsam salutem; idque directè, non solum per modum simplicis complacentiæ; sed etiam efficaciter; non tamen absolutè, sed conditionatè. Eamque doctrinam existimat (quidquid Aliqui dicant) non esse contra antiquiores Scholasticos, sup. relatos, tametsi semper describant illam voluntatem salvandi omnes, per hoc, quod est velle dare media sufficientia ad salutem, non faciendo mentionem de intentione finis; & quod D. Bonav. expressè dicat, velle antecedenter salvare, non connotare salutem; sed ordinabilitatem ad salutem; & Scotus, Deum non habere voluntatem immediatam, & beneplaciti, ad ipsum salvandum, scilicet qui non salvatur. Hæc, inquam, non obstant dictæ Conclusioni Theodori.

Respondetur namque ad primum; ed ipsò, quod illi DD. admittunt in Deo electionem mediolorum sufficientium ad salutem, satis indicasse

ad salutem omnium, ex Smiling. Primus.

Secundus.

Tertius.

41. Conditionata voluntas potest bifariam exponi.

Voluntas antecedens terminatur efficaciter conditionatè ad salutem.

D. Bonav.

Scotus.

42. Hæc doctrina non est contra antiquos Scholasticos.

caste intentionem ipsam salutis; quia ordinata electio mediorum intentionem finis supponit; ut præteream, quod aliis non rectè dicerent, Deum velle, hominem saluum fieri, aut ordinatum ad salutem fieri, sed solum gratum fieri, aut hominem fieri ratione gratiæ, & naturæ capacem ad salutem. Ad secundum, & tertium, dico; D. Bonaventuram & Scotum loqui de absoluta voluntate beneplaciti, & immediata salutis, ut patet ex verbis ipsorum; quia illud, non velle salutem, opponunt velle absoluto. Ita Smif. ut sensus sit, non velle salutem reprobatorum immediate, & efficaciter, prout vult salutem prædestinatorum. Igitur salutem prædestinatorum vult absolute; reprobatorum autem solum conditionate, non ex parte subiecti, sed ex parte objecti; quia (inquit idem Auctor sup. num. 41.) conditio ex parte subiecti suspendit actum voluntatis; nam actus, qui inest, postea conditione, non inest, nisi postea conditione; quemadmodum actus videndi, quem quis haberet, si objectum esset applicatum, & abessent impedimenta illam non habet, nisi istæ conditiones adsint.

43.
Voluntas salvandi omnes non est conditionata ex parte subiecti;

sed tantum ex parte objecti.

44.
Quare hæc voluntas vocetur velleitas, & voluntas secundum quid.

Unde si DD. isti voluissent dicere, voluntatem salvandi omnes, esse conditionatam ex parte subiecti, seu Dei volentis, idem dixissent, ac Deum non habere voluntatem salvandi omnes, quod & est contra proprietatem verborum Pauli (quam intendunt illi DD.) dicentis, Deum habere voluntatem salvandi omnes, seu, non quod Deus vellet, sed quod velit omnes salvos fieri: & est contra ea, quæ ipsi scribunt de eadem voluntate salvandi omnes, quando ajunt, per illam dari omnibus naturam, & gratiam sufficientem ad salutem consequendam: Deus autem nihil dat seu efficit, nisi per actum voluntatis, qui de præsentis in ipso est, quod enim non est, nullius causa esse potest. Quare intelligunt voluntatem conditionatam ex parte objecti, id est, requirentem conditionem in objecto, quæ deficiente, non fiat, quod tali voluntate volitum est; & sic vult Deus, omnes salvos fieri, non quomodo eumque, sed eum limitatione conditioneque vult, omnes salvos fieri dependenter ab aliis causis; adeoque etiam (loquendo de adultis) dependenter à propria cooperatione ad opus salutis; ita ut, si illæ causæ impediatur, vel homo, cum possit, non velit ad salutem consequendam cooperari, non sit futurus salvus.

Appellarunt autem hanc conditionatam voluntatem *Velleitatem*, & *Voluntatem secundum quid*; Voluntatem autem consequentem, *Voluntatem simpliciter & absolutam*: velleitatem quidem; quia licet per illam de præsentis sit volita salus hominis, non tamen est volita efficaciter adæquatè; est tamen per illam Deus sic affectus, ut vellet efficaciter adæquatè hominis salutem, si aliæ causæ requisitæ essent concursuræ. Voluntatem autem secundum quid appellant; quia per illam Deus non vult, spectatis omnibus causis ad effectum requisitis, quod omnes salvi fiant; sed solum, quantum in ipso Deo est,

Hæc diffusius retuli, ex Smifing; quia optimè explicant mentem antiquorum Scholasticorum, & ex ipsis colligitur probatio nostræ Concl. Sed, amabò, quæ illa? Secundum D. Aug. lib. 2. de Doctr. Christiana cap. 10. Scriptura proprie est intelligenda, nisi aliquid oblet. Quilquid (inquit ille in fine eap.) *asperum, & quasi serum factu, diuigue in sanctu Scripturis legitur ex persona Dei, vel sanctorum ejus, ad cupiditatis regnum destrundum valet. Quod si perspicue sonat, non est ad aliud referendum, quasi figuratè dictum sit.* Sublimo: atqui verba Apostoli perspicue sonant, voluntatem antecedentem salvandi omnes homines non solum terminari ad media salutis; sed ad ipsam quoque salutem formaliter & expressè; ergo &c. Substantiam probatur: quia dicit Apostolus, Deum velle, omnes salvos fieri; & non solum dicit (auditis Smifing sup. num. 42.) velle, omnes homines fieri, aut velle, omnes capaces salutis fieri; quod solum dici posset, si omnibus hominibus solum vellet naturam, & gratiam, per quam est homo capax beatitudinis, Unde creato homine in puris naturalibus, aut etiam in gratia, minimè autem ordinato ad salutem æternam; non esset verum dicere, quod Deus velit, hominem saluum fieri; sed verum esset oppositum, videlicet, Deum non velle, hominem saluum fieri. Quod ergo Apostolus ait, Deum velle omnes homines salvos fieri, plus importat, quam voluntatem mediorum salutis; adeoque voluntatem quoque ipsius salutis significat esse in Deo. Et ecce 1. pars nostræ Concl.

Confirmatur; quia si Deus solum propter voluntatem mediorum salutis dicitur velle, omnes homines salvos fieri; poterit dici eadem ratione, quod velit, omnes homines perire, quatenus vult omnibus dare naturam peccabilem, & occasiones, & alia media, sine quibus peccare non possunt: hoc autem absurdum est, nec aliâ ratione evitari potest, quam dicendo, Deum non dedisse peccandi media ex intentione peccati & perditionis; ergo ut propter voluntatem dandi media salutis possit dici velle, omnes salvos fieri, necesse est, ut velit illa media ex intentione salutis: talis ergo est intentio in Deo, & rectè voluntas antecedens appellatur. Hactenus Theodor. Atque ex eadem proprietate verborum Pauli probat Felix sup. num. 5, hanc sententiam, dicens: Ibi Paulus dixerat, orandum esse pro omnibus hominibus, ut quietam vitam agant in omni patientia & castitate, & hoc esse bonum & acceptum coram Deo, & subdit quasi pro ratione: *Quia vult, omnes salvos fieri &c.* Ergo loquitur Paulus de vera & formali voluntate salutis omnium. Patet Consequentia; quia si solum loqueretur de voluntate signi, qualis est, quæ vult præparare auxilia sufficientia omnibus, non alligaret solidum, & rationale motivum orandi pro omnibus; sed solum significatum & simulatum. Probat 2. eandem doctrinam sup.

sup. n. 6. Quia Deus tribuit omnibus hominibus auxilia sufficientia propter hunc finem; nempe, ut quantum est ex parte Dei, consequatur gloriam: ergo etiam est in Deo intentio gloriae respectu omnium hominum, quantum est ex parte Dei. Probo Consequentiam: nam operatio propter finem oritur ex intentione finis.

Dices, quod ipsa media gratiae naturam suam tendunt in ipsum finem, scilicet gloriam; & ita non est necessarium, ut Deus dicatur illa dare propter finem, quod illa tribuat ex intentione finis; sed sufficit, quod illa tribuat. Contrà (inquit Felix) quia hic modus operandi propter finem non est agentis à proposito, ut est Deus. Secundò: quia multa sunt media gratiae, quae non naturam suam, sed ex voluntate Dei in hunc finem referuntur, ut passio Christi, institutio Sacramentorum &c. Denique: quia creato homine in gratia, non tamen ad gloriam ordinato, non esset verum dicere, quod Deus velit, hominem aeternaliter salvum fieri; sed potius esset verum, Deum non velle, hominem salvari, sed solum esse in gratia: ergo quod Paulus ait, Deum velle, omnes salvos fieri, plus vult, quam voluntatem medicorum salutis: ergo intentionem salutis, vi cuius vult dare ista media. Hæc ille. Nam, ut bene advertit Smiling sup. num. 40. non potest voluntas velle ordinem, nisi eodem actu velit expressè terminum ordinis; quemadmodum intellectus non potest cognoscere ordinem, non cognito termino ordinis; est enim uterq; actus collativus. Et verò, nisi sic intelligantur verba Apostoli, non proprie intelliguntur; nam velle finem (ait idem Auctor) solum virtute, & in sua causa, non est proprie illum velle, prout nec finis proprie est in mediis, seu causis suis. Cum ergo Scholastici ob hoc recesserint ab expositione Aug. ut proprie intelligerent verba Pauli, non est dubium, quin illa intellexerint de expressa & formali intentione salvandi omnes. Sic ille. Sed enim, dicit aliquis, verba Scripturæ non debent proprie intelligi, quando aliquid obstat, sive quando ex proprio intellectu sequeretur aliquid absurdum: atqui multa obstant proprio intellectui dicentis Scripturæ; ergo nec potest, multò minus debet sic intelligi.

Atque in primis, quod sup. ante Conclus. statum & propositum fuit; quod hæc voluntas non habeat speciale obiectum: nam id foret gloria omnium hominum, vel ut possibilis, vel ut futura: non ut possibilis: quia ut sic diligitur à Deo necessario, voluntas autem, quæ vult gloriam omnibus, est libera, cum potuerit in Deo non esse sequitur futura, nam gloria omnium non est futura, cum multi homines damentur: ergo nullum est obiectum speciale huius voluntatis; & ita neq; est specialis voluntas terminata ad gloriam, sed raturum ad media. Resp. Felix sup. n. 11. quod obiectum huius voluntatis non est gloria præcisè possibilis, neq; futura absolute, & efficaciter, sed est futura sufficienter, & conditionate, scilicet quantum est ex parte Dei; nam ex

vi huius intentionis non confert Deus auxilia efficacia, sed solum sufficientia. Adde: quod gloria possibilis diligitur à Deo liberè. Sic ille.

Obijciunt præterea: Quando aliquis potest aliquem salvare, & non salvat, planè colligitur, cum nolle salvare: ergo voluntas salvandi omnes in Deo non est vera & intrinseca, sed tantum signi; & non versatur, nisi circa media, & non circa ipsam salutem. Confirmatur: nam cum Deus efficaci voluntate, & consequente velit aliquos non salvare; otiosa & nugatoria est voluntas antecedens salvandi omnes. Resp. Felix sup. Si ly, Nolle, negat voluntatem efficacem consequentem, est verum; si antecedentem, falsum; nam quod Deus vult, quantum est ex se, potest nolle efficaciter & consequenter spectatis omnibus circumstantiis. Neq; est nugatoria illa voluntas antecedens, cum ponat media sufficientia ad salutem omnium. Et licet non poneret, sicut simplex complacentia Dei circa possibilia, non est otiosa, cum sint amabilia, etiam si Deus efficaciter velit illis negatione existentia. Hæc ille. Si instes: Voluntas antecedens semper est efficax, nisi aliquo incommodo impediatur, v.g. voluntas antecedens mercatoris, quæ nolle projicere merces, esset efficax, nisi periculum immineret: ergo cum posset Deus hinc incommodo omnes salvare, si supponamus, habuisse voluntatem antecedentem beneplaciti, illa esset efficax, & omnes salvarentur; sed hoc patet esse falsum; ergo illa voluntas antecedens est tantum signi, vel si beneplaciti, versatur circa sola media, & non ipsam salutem. Resp. Felix sup. num. 12. quod illud, quod in mercatore est incommodum, est in Deo, non servare illam nostram voluntatem, & servare justitiam suam, & ostendere suam independentiam, & circa prædestinatos benevolentiam &c. propter quæ aliquos efficaciter salvavit, non omnes. Ita præfatus Auct.

Sed interrogo unum verbum: Deus non servavit illam voluntatem eorum, quos efficaciter salvavit; cur similiter non potuisset efficaciter salvare, si non omnes, saltem aliquos, quos tamè damnavit, servando illam eorum voluntatem, & servando justitiam suam &c.? Cur ergo non fecit, si anteedenter voluit ipsos salvare voluntate beneplaciti? Tu cogita; ego alibi idem argumentum proponam, & conabor ei satisfacere. Impræsentiarum urgeo: quod videatur voluntas salvandi omnes, ut terminatur ad salutem, incompossibilis esse cum reprobatione negativa, quæ Deus vult non eligere aliquos ad gloriam ante prævisionem operum: sed reprobatio negativa est in Deo, ut suo loco videbimus, & docet Scotus 1. dist. 41. ex illo ad Rom. 9. v. 11. Cum enius nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali... Jacob dilexi, Esau autem odio habui: ergo non est in Deo voluntas propria terminata ad salutem omnium. Resp. Felix sup. has voluntates non esse oppositas: nam voluntas antecedens positiva terminatur ad salutem, ponendo media sufficientia; negativa autem reprobatio respicit negationem medicorum efficacium, & ita componibiles sunt tales voluntates. Sic ille.

48. Obijciunt.

Confirmatur.

Responsio. Felicis.

Instantia.

Diluitur. Felix.

49. An efficaciter.

Alia instantia.

Resp. Felicis.

Quomodo possit voluntas Dei terminari ad salutem & ad eius negationem.

Omnino, reponit quispiam, prout terminatur ad mediâ, sed hoc non queritur. Quid ergo? Quomodo voluntas Dei possit terminari ad salutem, & terminari ad negationem salutis. Queritur prorsus, & jam sup. responsum est, posse terminari ad salutem antecedenter, & inefficaciter; ad negationem autem salutis, consequenter, & efficaciter.

50. An voluntas antecedens sit efficax.

Rogas: An ergo voluntas antecedens non sit efficax? Respondet Conclus. eam non impleri, nisi circa volitum absolute, id est, tamen voluntas antecedens terminetur ad ipsam salutem, non solum per modum simplicis complacentiæ, sed etiam efficaciter; haud equidem absolute, sed conditionate; & idem non impletur. Quod efficaciter terminetur, probat Smil. sup. n. 43. ex

Probat esse efficacem. Smiling.

propriate verborum Pauli. Quod enim (inquit) alicui simpliciter tantum placet, non dicitur velle fieri, sed solum velle: nam velle fieri, dicit voluntatem executivam quantum in ipsa est: Apostolus autem dicit, Deum velle omnes homines salvos fieri; loquitur ergo non de simplici complacentia, sed efficaci. Deinde: Deus vult, secundum Apostolum, omnes illos salvos fieri pro quibus vult orari, ut salvi fiant; at non vult orari pro omnibus, quos simplici complacentia vult salvos fieri; non enim pro demonibus, aliisque damnatis, nec pro hominibus possibilibus, qui nunquam erunt; in quorum tamen salute, tamquam in re bona secundum esse essentia, simplicem complacentiam habet: ergo voluntas salvandi omnes, de qua Paulus, non est simplex complacentia, sed efficax. Efficax, inquam, non adæquate, sive simpliciter & absolute; sic enim omnes homines fierent salvi, quod constat esse falsum; sed inadæquate, seu secundum quid, & per modum causæ partialis, vel (ut Alii loquuntur) quantum in ipsa est.

Secunda probatio.

Quæ sit hæc efficacitas.

Potest autem (ut verbis Smil. sup. n. 44.) hæc inadæquata seu partialis efficacitas voluntatis divinæ, quobus modis intelligi; primò, ut ex parte Dei non requiratur aliud decretum ad executionem salutis omnium; sed Deus ita per præsens decretum sit determinatus ad concurrendum eum libero hominis arbitrio, mediisque salutis, ut accedente concursu harum causarum adulti agerent opus salutis, & parvuli remedium peccati originalis reciperent. Sed hic

Non placet Smiling.

modus non placet Theodoro; quia supponit concursum generalem & indifferentem, ac indeterminatum, qui à causa secunda determinetur ad speciem, vel exercitium, quem concursus ipse negat, & nos cum illo suo loco negavimus. Et idem neque nobis placere potest. Secundò igitur intelligi potest, & debet, partialis efficacitas divinæ voluntatis antecedentis, non sufficere ex parte Dei ad executionem salutis omnium; sed requiri ad hæc executionem aliud Dei decretum proximè elicitive concursus Dei ad actionem communem ipsius, & causæ secundæ, quod decretum est voluntas consequens, & illud Deus modò non habet, nisi respectu salutis electorum; haberet autem

Secundus modus.

ex vi præsentis voluntatis antecedentis etiam respectu aliorum, si aliæ causæ essent future determinatæ ad cooperandum aliorum salutis; & sic proprium objectum (inquit Smiling) divinæ voluntatis antecedentis est, non modò salus omnium, eum mediis sufficientibus ad ipsam consequendam; sed etiam voluntas illa consequens, quam haberet Deus, datâ determinatione aliarum causarum ad concurrendum. Quod est breviter dicere: Deum antecedente voluntate non velle exequi ipsam hominis salutem, velle tamen suam voluntatem exequendi dependere à concursu aliarum causarum, quæ de facto non concurrent; idemque de facto non est in Deo voluntas exequendi omnium salutem.

Est tamen voluntas illa antecedens adæquate executiva respectu mediorem salutis, quæ ex parte solius Dei adhibenda sunt; quia hæc de facto conferuntur. Et hoc est, quod dicitur in Conclus. nostra: Non tamen impletur nisi circa volitum absolute. Nam media absolute volita sunt; scilicet ipsa salus, ut jam dictum est. Unde respectu mediorem potius dicenda foret voluntas consequens, quam antecedens. Est etiam talis voluntas adæquate executiva (ut vult Smiling supra) respectu voluntatis consequentis & executivæ salutis, largè esse loquendo de efficacità, prout importat quandam rationem fundamentalem & radicalem alterius. Ratio est: quia licet ex voluntate antecedente salvandi omnes, non sequatur ista voluntas consequens salvandi omnes, nisi ad sit conditio cooperationis aliarum causarum; tamen ista conditio non habet efficaciam, etiam largè sumptam, respectu voluntatis consequentis; quia nihil extra Deum potest esse ratio alicujus actus in Deo, ut sumitur ex dictis sup. de objecto primo intellectus, & voluntatis Dei.

Quæ cooperatio aliarum causarum, est purus terminus voluntatis antecedentis, ex qua, tamquam fundamento adæquato, sequetur, datâ conditione, voluntas consequens sub conditione volita per antecedentem voluntatem; & sic antecedens voluntas est adæquate efficacis respectu voluntatis consequentis salvandi omnes, quæ foret in Deo, datâ conditione explicatâ. Hactenus Theod. Qui potest capere, capiat. Substantia rei in eo consistit; quod si Deus prævidisset cooperationem aliarum causarum, quæ necessariæ sunt, ut homo operetur, vel consequatur suam salutem, & ipse suum concursum præbisset; non quasi concursus causæ secundæ debeat precedere, vel esse conditio propriè dicta; sed quod concursus causæ primæ concomitaretur concursum causæ secundæ. Unde (inquit Smiling sup. num. 47.) illud: si concurrentes causæ secundæ, non importat conditionem antecedentem, etiam secundum rationem, ut voluntas scientiæ mediæ Auctores; sed conditione concomitantem, eo modo, quo de causis secundis subordinatis dicimus, subordinantem acturam, si ageret

subordinata, v. g. solem generaturum hominem, si homo generaret hominem; habitum charitatis operaturum actum charitatis, si voluntas operaretur eundem actum; quod de conditione antecedenti intelligi non potest, sed de concomitante solum, largè loquendo de conditione. Propriè enim loquendo de conditione, concursus unius causæ non est conditio concursus alterius causæ concurrentis ad eandem actionem; cum isti concursus neque ex natura rei, neque ratione adæquata distinguantur, ut alibi ostensum fuit.

Conditionem ergo hic vocamus essentialè rationem actionis, ita pendentem à causa secunda, ut si esset ab illa, esset quoque à causa prima, quam rationem essentialè nostro imperfecto modò consideratam, ut pendet à causa secunda, vocamus conditionem sui-ipsius, ut inadæquate consideratæ, tanquam pendentis à causa prima. Hucusque Theod. Si inferas: ergo voluntas antecedens non est ullo modo efficax respectu salutis, sed tantum respectu voluntatis salvandi omnes, quæ inesse posita conditione: Respondet præfatus Auctor sup. Eo ipso, quòd voluntas antecedens immediatè est efficax respectu voluntatis, quæ inesse posita conditione, etiam mediatè efficacem esse respectu effectus, qui fieret per voluntatem consequentem: nam quòd dici solet, rem, quæ est causa causæ, esse causam causati, maximè verum est de effectu causati intento per causam causæ: uadè, eum salus omnium hominum causanda per voluntatem consequentem securam sub conditione ex præsentì voluntate antecedente sit formaliter intenta per istam voluntatem antecedentem, non rectè dicitur, non esse antecedentem voluntatem efficacem respectu salutis, sed simplicem complacentiam salutis tantum. Ita Smif.

Quem sequitur Felix sup. n. 17. dicens, quòd licet hic actus, quo Deus vult, omnes salvos fieri, actu & formaliter non sit absolutè & simpliciter efficax, sed secundum quid, & conditionatè; continet tamen virtualiter actum absolutè, & simpliciter efficacem circa salutem omnium hominum, non qui actu & formaliter sit; sed qui actu & formaliter esset, si prædictæ conditiones ponerentur; ut si parvulis applicaretur Baptismus, si adulti cooperarentur ad suam salutem. Ita colligo ex Scoto 2. dist. 37. quæst. 2. §. Ad solutionem, num. 14. dicente: Univerfaliter enim quicquid Deus dat antecedenter, daret illud consequenter, quantum est ex se, nisi esset impedimentum. Et 1. dist. 46. §. Ad primum, n. 3. ait, ut sup. audivimus: Vult isti (qui non salvatur) illa adjuvantia communia, antecedentia ad salutem omnium, quibus iste etiam potest sufficienter bene vivere, & salvari: propter quæ dici potest, quòd, quantum est ex parte sui, vult, omnes salvos fieri. Quod dici sanè non posset (inquit Smifing sup. n. 46.) si Deus modò per voluntatem antecedentem sic affectus non est, ut vellet cum homine concurrere, si homo vellet, ad opus salutis: neque sic affectus est

respectu omnium hominum per præsentem voluntatem concurrenti; ergo sic affectus est per præsentem voluntatem terminatam ad voluntatem concurrenti, quæ voluntas concurrenti inesse, posita conditione. Ita Theod.

Hinc quondò Scotus 1. dist. 46. dicit, voluntatem beneplaciti semper impleri, intelligit, ut sup. notavimus, de beneplacito consequenti. Sic enim ait num. 2. Respondeo: voluntas Dei, quantum ad omnia, semper debet impleri. Porro voluntas quoad omnia, scilicet requisita ad ponendum effectum, est voluntas consequens. Unde pro ratione suæ responsionis subiungit Doctor: Quia sicut omnipotens potest omne possibile; ita quondò voluntas divina determinat se, ad ponendum aliquid in esse, ultimà determinatione, illud erit: velle autem illud voluntate beneplaciti, est ultima determinatio, qua potest poni ex parte voluntatis ipsius omnipotentis, volentis ponere effectum in esse: ergo respectu cujuscumque effectus, si Deus est sic volens (scilicet ultimà determinatione) illud erit. De quo nemo dubitat. Sed sic non est volens salutem omnium omnino hominum, ut patet ex dictis.

Itaque dicta voluntas in Deo absoluta quidem est ex parte actus, & subjecti; conditionata tamen ex parte objecti, nempe, si aliæ causæ, à quibus dependet illa salus, non impediantur, sed concurrant ad illam. Et licet, dum conditio se tenet ex parte actus, & subjecti, tunc verum sit, quòd non est actus, sed velleitas, quæ explicatur per ly, Vellem; v. g. eum dico, Si Petrus veniret, vellem hoc, tunc non habeo actum volitionis, sed significo, quòd haberem illum in hypothesi, quòd Petrus veniret: equidem quondò conditio solum se tenet ex parte objecti; prout jam diximus fieri in casu proposito; tunc est verus actus, qui non explicatur per Vellem; sed per ly, Volo, v. g. Volo, ut si Petrus veniat, habeat centum florenos, nullà alià expectatà voluntate, Petro venienti debentur centum floreni. Sic ergo impresentiarum Deus vult, omnes homines salvos fieri, sive vult ipsi dare vitam æternam, si observaverint mandata ejus, aut media salutis eis applicata fuerint, sic ut, posita conditione, absque alia voluntate, quæ saltem virtualiter in hac non contineatur, ipsi debeatur vita æterna.

Sed contrà, dicit aliquis: Si talis voluntas esset efficax, id proveniret ex oblatione mediorem, quæ Deus offert; sed talis oblatio oriri potest ex simpli desiderio; ergo illa voluntas non est efficax. Probatur Minor: nam in humanis pater desiderat, filium evadere doctum, & tali desiderio offert illi pecunias &c. ergo non est necessaria intentio efficax. Respondet Felix supra num. 16. desiderium patris in tali casu esse efficax; nam (inquit) media non oriuntur, nisi à voluntate efficaci. Distinguunt Adversarii; nisi à voluntate efficaci mediorem, concedunt; nisi à voluntate efficaci finis, negant. Videmus (inquiunt)

56. Quia Scotus intelligat per voluntatem beneplaciti.

57. Voluntas antecedens est absoluta ex parte actus et subjecti, conditionata ex parte objecti.

58. Objicitur contra efficaciam desiderii voluntatis.

Solutio ex Felice.

Impugnatur.

infantes, qui in uteris matris, vel in lucem editi inopinatè antequàm ad Baptismum perveniant moriuntur, non perire, quia ipsi nolunt salutis medium suscipere; vel quia parentes, aut ministri Ecclesiæ nolunt ipsi illud medium administrare, cum id aliquandò vehementer cupiant; sed quia Deus non vult ipsos salvari, vult enim illos præmaturè rapere, antequàm possint ad Baptismi gratiam, salutisque unicum per se relictum medium (si Baptismum sanguinis comprehendas) pervenire.

59.
Confirmatio ex D. Aug.

Sic quippe scribit D. Aug. lib. de Bono pers. c. 12. Neque enim fato cogitur Deus illis infantibus subvenire, illis autem non subvenire, cum sit utriusque causa communis: aut res humanas in parvulis non divinà providentià, sed fortuitis agi casibus opinabimur, cum rationales vel damnanda vel liberanda sint anima, quandoquidem nec passer cadit in terram (Matth. 10. v. 29.) sine voluntate patris nostri, qui in caelis est; aut parentum negligentia sic tribuendum est, quòd parvuli sine Baptismo moriuntur; ut nihil ibi agant superna iudicia; tamquam ipsi, qui hoc modo malè moriuntur, parentes sibi negligentes voluntate proprià, de quibus nascerentur, elegerint. Quid dicam, quòd parvulus aliquandò, antequàm illi per ministerium baptizantis succurri possit, exspirat? Plerumque enim festinantibus parentibus, & paratis ministris, ut Baptismus parvulo daretur, Deo tamen volente non datur, qui eum parvulum in hac vita non tenuit, ut daretur. Ergo saltem respectu istorum parvulorum propriè verum esse non potest, quòd Deus velit omnes homines salvos fieri; sed ut de parvulis etiam sententia Pauli verificetur, ad aliquam ex tribus expositionibus ab Aug. traditis, recurrendum erit. Vide eas sup.

60.
Quomodo Deus velit salvos fieri parvulos, qui moriuntur sine Baptismo, ex S. Prospero.

Hanc difficultatem attingit S. Prosper lib. 2. de Vocat. Gentium c. 23. dicens: Et cum quarimus: quomòdò omnes homines salvos fieri velit, qui non omnibus illud tempus impertit, in quo per voluntariam fidem percipiendæ gratiæ sunt capaces? Ecce quaestio. Eo putas, hunc S. Patrem recurrisse pro eius solutione ad unam ex tribus expositionibus D. Augustini? Noli putare, si non velis errare. Quid ergo respondet? Non irreligiosè (inquit) arbitror credi, neque inconvenienter intelligi, quòd isti paucorum dierum homines ad illam pertineant gratiæ partem, quæ semper universis est impensa nationibus: quæ utique si benè eorum uterentur parentes, etiam ipsi per eosdem juvarentur. Omnium namque exordia parvulorum, totaque illa principia rationalis infantia sub arbitrio jacent voluntatis aliena, nec ullo modo eis, nisi per alios consuli potest: & consequens est, illos ad eorum pertinere consortium, quorum vel recto, vel pravo aguntur affectu. Sicut enim ex aliena confessione credunt, ita ex aliena infidelitate, aut dissimulatione non credunt. Et cum ipsi nec præsentis vitæ desiderium habuerunt, nec futura: quam ipsorum factum est nasci, tam ipsorum effectum non renasci.

61.
Prospero non opponitur D. Augustino.

Nunquid hic aliud clamat discipulus, aliud nuntiat Magister? Nequaquam; sed optimè inter se conveniunt, ut patet ex illis verbis D. Aug. sup. relatis: Tamquam ipsi, qui hoc modo

malè moriuntur, parentes sibi negligentes, voluntate proprià, de quibus nascerentur, elegerint. Tantum ergo vult S. Doctor, non pendere à voluntate parvulorum, quæ adhuc nulla est in ipsis, ut renascantur, ac proinde pereant. Sed totum provenire (putà, ut salventur, vel pereant) ex voluntate parentum, qui utuntur, vel non utuntur gratià sibi concessà, quæ si uterentur, ut loquitur Prosper, ipsi per eosdem juvarentur. Sicut autem (inquit Prosper sup.) circa majores, præter illam generalem gratiam parvis atque occultius omnium hominum corda pulsantem excellentiore opere, largiori munere, potiori virtute vocati specialis exercitur; ita etiam circa innumerum parvulorum eadem manifestatur electio. Quæ quidem nec illis, qui renati non sunt in parentibus, defuit; sed illis, qui renati sunt, præ parentibus affuit: ita ut multis sepe, quos suorum impietas deseruit, alienorum cura servierit, & ad regenerationem venerint per extraneos, quæ eis non erat providenda per proximos.

Sed eam, dicit al quis, Aug. non solum loquitur de iis parvulis, qui percutuntur ex negligentia parentum; sed etiam de talibus, quibus, non obtante diligentia parentum, & ministrorum, nequit applicari Baptismus Deo sic volente, & idèò damnantur. Respondetur: Aug. in loqui, ut contra Pelagianos exemplo parvulorum offendat, gratiam efficacem nobis non dari ex meritis; & ne recurrerent ad merita, vel demerita parentum, omnia refundit in voluntatem Dei, scilicet ordinantis causas naturales, ut in eis indirectè velit negationem applicationis Baptismi; idque iusto Dei iudicio, propter peccatum originale. Voluntas ergo illa Dei est quidem positiva respectu est. Cuius naturalis; tamen solum permissiva respectu damnationis parvuli, de quo plura alio loco, ubi de Providentià supernaturali circa parvulos.

Tantum hic addo (quod lego apud Smilleg sup. nu. 32.) ad hoc, ut Deus dicatur propriè velle omnes salvos fieri, etiam infantes, non requirit, quòd suspendat actionem causarum, quæ possunt infantibus præmaturam mortem inferre; sed sufficit, quòd velit ex vera intentione salvandi omnes, quantum in ipso est, conferre media per se sufficientia, ut parvuli salutem consequantur; estò per accidens, seu aliunde contingat, illa media impediri: sicut verò illa media, partim principia naturalia, quibus parvulus in lucem edi potest; partim parentes, vel ministri Ecclesiæ, qui possunt parvulo in lucem edito Baptismum administrare. Quod potest declarari exemplo adultorum; nam propriè dicitur Deus velle, etiam illum ad ultimum salvum fieri, qui existens in statu peccati mortalis inopinatè incidit in amentiam, & sic moritur sine penitentià, & sic damnatur; inquam, Deus, quantum in se est, istum salvum fieri; quia media sufficientia ad salutem illi dare voluit ex hæcero affectu salutis ejus, estò nolit impedire causas naturales, quibus per accidens fit, ut iste in amentia moriatur, nec ei possint media salutis applicari. Sic Theod. Aliud exemplum, quo utrumque confirmatur,

firmatur, tam de adultis scilicet, quam de parvulis, habes sup. apud Scotum 1. dist. 46. n. 3. de Rege, qui vult omnes subditos pacifice vivere, & quiete, etiam si non tollat omnia, ex quibus humana malitia occasioem sumit non recte vivendi: quia prudentia dicitur, Rectorem posse, & debere: ad majora mala vitanda quaedam mali occasiones permittere, quas absolute posset removere.

Plura addi possent ad idem propositum, sed refero ea in alium locum, ubi disputabimus, an Deus tam parvulis, quam adultis det media sufficientia ad salutem. Tantummodo hic subscriptam, quae de hac materia, seu verbis Apostoli docet Joan. Poncius in suo Cursu Theol. disp. 6. n. 20. 21. & 22. Primum, quod praedictus locus Pauli possit intelligi de voluntate efficaci, sicut Aug. intellexit, & quod hoc non obstante, possit intelligi de efficaci, & inefficaci: quia idem locus Scripturae potest habere diversos sensus literales. Secundum, quod Aug. quando intellexit illum locum de voluntate efficaci, & proinde usus est sensibus illis accommodis, ut dicitur, non negavit tamen, quin possit aliter intelligi de utraque voluntate respective ad singulos, sine ullius exceptione: nam non dixit ulli, quod sic non possit intelligi, & quandoquidem verus sit, si de utraque intelligatur, male negaret, quod sic intelligi posset, nec id consequenter sine causa urgentissima, qualis assignari nequit, tanto Doctore imputandum. Propterea autem ille eum locum intellexit in sensibus illis accommodis, aut per accommodationem, quia agebat de voluntate efficaci, & propterea non debebat curare de aliis sensibus istius loci. Docet: quomodo conciliari possent multi DD qui circa expositionem illius loci videntur dissentire, nam qui eum intelligunt de voluntate antecedenti, non negant forte, quin etiam possit intelligi de voluntate efficaci & consequenti cum Aug. sed volunt tantum, quod hoc non obstante, possit intelligi de voluntate antecedenti, hoc est, de voluntate, quae Deus desiderat omnium sine ullius exceptione hominum salutem, abstrahendo a voluntate particulari efficaci, quam habet salutaris aliquorum, quomodo ex dictis patet, illum locum optime posse intelligi. Et qui intelligunt eum Aug. illum locum de voluntate efficaci, forte non negant, & certe non debent negare, quin etiam intelligi posset alio modo. Hucusque Poncius, non adeo male. Sed nota, quod sequitur.

Docet denique dictus Auctor, male ex illo loco colligi a perisique, praesentim Recentioribus, omnibus, etiam reprobis, dari a Deo gratiam sufficientem intrinsicam: nam quamvis talem non daret, sicut revera non dat parvulis ante usum rationis morientibus, adhuc ille locus esset verus de singulis hominibus sine ulla exceptione: quia per hoc quod Deus instituerit Sacramenta, quibus singuli salvari possent, & quod salus uniuscujusque placeret ipsi, & quod juster Evangelium praedicari omnibus hominibus, nemine dempto, & quod suaserit omni-

bus vivere bene, quamvis nihil aliud faceret, modo positive non impediret salutem ullius, posset dici, velle omnes salvos esse. Hæc ille. Quæ an vera sint, colliges facile ex jam dictis, & ex alibi dicendis. Addit porro, Sed & pessimè: Etiam ex eo, quod Aug. intellexerit illum locum de voluntate efficaci, negatur ab aliquibus gratia sufficiens conferri singulis; quia, ut dixi, S. Aug. non negavit, quin alio modo intelligi posset. Et præterea, quamvis alio modo non posset intelligi, non sequeretur, quin daretur gratia sufficiens; quia eam non obstante, posset dici, & esse verum, quod in illo loco non agatur de ipsa, sed solum de gratia efficaci, quæ est illa, quæ provenit a voluntate efficaci. Ita Poncius; tu cogita, an rectè, ego alibi de gratia sufficienti tractabo, ibique ostendam, hæc voluntatem salvandi omnes fuisse in Deo, etiam post prævisum Ad peccatum.

Hic pro fine quaero: utrum voluntas antecedens sit libera, an verò necessaria. Esse liberam, docet Felix sup. n. 18. cum aliis, quos citat, & probat: nam est voluntas efficax, quæ respicit objectum creatum: ergo non est necessaria, sed libera. Sic ille. Probat Consequentia: quia bonum creatum non necessitat Deum, ne alioquin ab eo dependeat, quod est imperfectionis arendæ à Deo. Vide superius dicta de amore creaturarum possibilium, ut omitam, objectum speciale hujus voluntatis, ut paulò superius dictum fuit, non esse salutem tantum possibilem, sed verè futuram quamvis sub conditione. An putas, Deum necessariò ordinasse hominem ad salutem æternam? Si illa ordinatio libera fuit, ut communiter docetur, quidni etiam voluntas salvandi omnes, quæ nequit intelligi sine tali ordinatione? Interim non desunt, qui existimant illam voluntatem esse necessariam; quia, inquiunt, est objectum bonum, quod nequit non placere Deo. Et præterea; quia nequit esse actus liber in Deo sine mutatione physica objecti. Sed hæc, inquit Felix sup. non convincunt: nam, ut sæpè dixi, bonum creatum non necessitat Deum. Rursus: Ad actum liberum Dei non requiritur mutatio physica in objecto, sed sufficit extrinseca denominatione voliti; hæc ille, quæ satis patent ex sup. dictis, idèdque amplector sententiam Felicis, quidquid dicat Poncius sup. n. 27. ubi loquens de præcepto confessionis, & voluntate salvandi omnes, inquit, probabile sibi videri, quod Deus non habeat volitionem liberam formaliter terminatam ad ipsam confessionem, quæ non ponitur, neque etiam ad salutem eorum, qui non salvantur; sed quod, quia Confessio illa est bona secundum se, sicut & salus eorum, qui non salvantur, habeat a morem necessarium inefficacem utriusque, ob quem amorem liberè habet alias volitiones, unam præcipiendi Confessionem, alteram dandi auxilia aliqua & media, quæ possent sufficere ad salutem omnium, si applicarentur. Sic ille. Mihi autem videtur probabile; quod Deus, præter simplicem complacentiam, quam habet in

An oppositum sequatur.

66. Virum vero. Inimicus antecedens sit libera. Pars affirmans probatur ex Felice.

Probat oppositum.

Auctor amplius sententiam Felicis. Poncius.

64. Quid sit...

65. Docet denique...

66. Virum vero...

Respon-
sur ad ar-
gumentum
Ponci in
contrariū.

salute omnium, etiam dæmonum, & hominum damnatorum, habeat insuper voluntatem liberam, & aliquo modo efficacem, formaliter terminatam ad ipsam salutem eorum, qui non salvantur. Et idem dico de Confessione, quæ non ponitur, eum tamen posset, & deberet poni. Tamen quippe præceptum Confessionis sit voluntas signi, ut patet ex ante dictis; equidem adjunctam habet, & significat veram internam voluntatem Dei, quæ non solum vult obligare hominem peccatorem ad Confessionem; sed etiam, quæ vult ipsam Confessionem, tamquam rem bonam, dando media sufficientia ad eam ponendam; ad impossibile namque nemo obligatur; si ergo intendit obligationem, consequenter intendere debet media necessaria ad eam actum ponendum; sed de hoc alio loco latius.

67:
Dicitur A.
post. Vult,
omnes
Ere. potest
intelligi de
voluntate
anteecedente
& conse-
quente.

Cæterum Poncius sup. n. 16. advertit, quæstionem, de qua hæcenus disputavimus, scilicet de qua voluntate intelligi debeat dictum Apostoli: *Vult, omnes homines salvos fieri*, quàmvis multis appareat gravissima, fortasse non esse nisi de nomine. Ipse autem num. 18. sic ad eam respondet: Ille locus non debet intelligi de voluntate antecedenti tantum, nec etiam de con-

sequenti tantum; sed optimè potest intelligi de utraque; non quòd respectivè ad singulos debeat intelligi de utraque; sed quòd respectivè ad aliquos debeat intelligi de antecedenti, & ad alios de consequenti. Ad reprobos utique de antecedenti; ad prædestinatos autem de consequenti. Itaque quòd ad rem attinet, in qua omnes conveniunt, & convenire debent: Multi (imò omnes) *sunt vocati, pauci verò electi*. Pauci, inquam, in comparatione pereuntium; sine comparatione autem pereuntium, & ipsi multi, vocati, inquam, omnes per voluntatem antecedentem, quæ media sufficientia ad salutem omnibus offeruntur, quàmvis non ab omnibus acceptentur, aut omnibus applicentur: electi verò pauci per voluntatem consequentem, quæ media efficacia ad salutem eis conferuntur; & idè hi salvi fiunt, illi autem in æternum damnantur. Et ecce pervenimus ad prædestinationem, & reprobationem, de quibus disp. sequenti diffusè, secundum exigentiam tantæ rei, tractandum erit. Porro in hac disputatione adhuc restant duæ Sectiones, una de Affectibus divinæ voluntatis, altera verò de ejus virtutibus. Erit igitur

SECTIO QUINTA

DE AFFECTIBVS DIVINÆ VOLVNTATIS.

1:
Quid sig-
nificet pas-
sio animi.

Uàmvís constet (auditis Smil. sup. n. 49.) in Deo propter spirituales naturam non esse passionem animi, prout hoc nomine, juxta primam ejus impositionem, significatur quædam affectio appetitûs sensitivi conjuncta cum quâdam corporis alteratione; tamen cum similes affectiones, quas patitur appetitus sensitivus, inveniantur in appetitu nostro rationali; hinc quæri potest, an passio voluntatis, ut per se abstrahit ab immutatione corporali, possit concipi sine imperfectione, & sic divinæ tribui voluntati. Quòd autem dentur tales passiones, expressè docet Scotus 3. dist. 33. q. un. 8. *Hæc opinio verè. Tertia ratio de moderatione, nu. 9. dicens: In voluntate sunt passiones secundum Aug. 14. de Civit. c. 5. & 6. Igitur si propter moderationem passionum ponenda sit virtus in supremo illius potentia, in qua est passio; sequitur, quòd cum in suprema parte anima, scilicet voluntate, sint aliqua passiones, quòd ibi ponemur virtutes. Item 4. dist. 49. q. 7. vers. Ad rationes in oppositum, n. 5. ubi sic ait: Dicendum est, quòd sunt passiones quedam, quæ insunt cum mutatione, & alteratione partis sensitivæ, & non sunt sine immutatione organi, & illæ sunt totius conjuncti; aliæ sunt passiones tantum spirituales, & illæ possunt sine omni mutatione, quæ est in organo, fieri, & tales sunt (passiones) anima.*

Dantur
passiones in
voluntate.
Scotus.

2.

Hic ergo dubitatur, an illæ, quæ vulgò nu-

merantur animæ passiones, sint in Deo. Secundo; an sint in Deo sub ratione passionis. Et ad prioris dubii explicationem supponimus (sicut quæ Smil. sup.) ut communior (an sit verior, non est hic examinandi locus) divisionem passionis in undecim membra, quæ colligit D. Tho. 1. 2. q. 23. a. 4. nempe, amorem, odium, desiderium, fugam, delectationem, tristitiam, spem, desperationem, timorem, auidaciam & iram; ex quibus sex priores ad appetitum concupiscibilem, quinque posteriores ad irascibilem appetitum pertinere docet. Sic ille. Et de his omnibus est difficultas, quàmvis major de una, quàm de aliâ. Incipiam ab ea, quæ eerta est. Sed, amabò, quæ isthæc? Amor, pro quo instituitur

CONCLUSIO I.

Reperitur in voluntate Dei amor amicitia (saltem latè) circa creaturam rationalem; solius concupiscentia circa irrationalem.

Affectum amoris esse actum & formaliter in Deo, nemo ambigit, qui vel creditur Scripturæ, vel ratione naturali ducitur; nam Sapientia 11. v. 25. dicitur de Deo: *Diligentia omnia*